

Teknas innspill til representantforslag om tiltak mot ungdomsledighet og ledighet blant nyutdannede

Tekna er fagforeningen for 120 000 naturvitere, teknologer og studenter. Våre medlemmer har høyere utdanning og representerer viktige kunnskapsmiljøer i Norge. Våre medlemmer bidrar med kunnskap, forskning og teknologi til en mer bærekraftig verden. Om lag 18 000 av våre medlemmer er studenter.

Tekna er bekymret for utviklingen i arbeidsmarkedet for nyutdannede. Selv om arbeidsmarkedet for teknologer og realister fortsatt er relativt godt, viser Teknas arbeidsmarkedsundersøkelse at 88 prosent av nyutdannede medlemmer var i jobb fem måneder etter endt utdanning i 2025. Dette er en nedgang fra 91 prosent året før og fra 93 prosent i 2022. Samtidig oppga 10,4 prosent at de var arbeidsledige og aktivt søkte jobb fem måneder etter studieslutt. Arbeidsmarkedet for nyutdannede innen våre fagområder er dermed på sitt svakeste nivå siden 2016.¹

Selv om de fleste nyutdannede fortsatt kommer i jobb, er utviklingen bekymringsfull. Tallene kan tyde på at terskelen inn i arbeidslivet er blitt høyere, også for grupper som tradisjonelt har hatt en sterk posisjon i arbeidsmarkedet. Våre studenter rapporterer samtidig om færre muligheter til å opparbeide seg relevant arbeidserfaring gjennom sommerjobber og internships under studietiden. Samtidig ser vi at arbeidsgivere i større grad etterspør kandidater med erfaring. Dette skaper et paradoks: Nyutdannede forventes å ha erfaring, samtidig som mulighetene til å skaffe seg denne erfaringen blir færre.

Overgangen fra utdanning til arbeid er en kritisk fase for nyutdannede. Dersom disse blir stående lenge uten relevant arbeid, kan det gjøre veien inn i arbeidsmarkedet vanskeligere og føre til at verdifull kompetanse ikke tas i bruk. Samtidig peker både næringsliv og offentlig sektor på et betydelig behov for høy teknologisk og naturvitenskapelig kompetanse i årene som kommer. Når nyutdannede ikke får brukt kompetansen sin representerer dette derfor også et samfunnsøkonomisk tap.

Manglende rekruttering er ikke bare en utfordring for den enkelte, men kan få store samfunnskonsekvenser. Norge er avhengig av høyt utdannet arbeidskraft for å lykkes med omstillinger innen energi, digitalisering, forsvar, industri og helse. Dersom unge opplever at lange og krevende utdanninger ikke gir en tydelig vei inn i arbeidslivet, kan det på sikt

¹ [Arbeidsmarkedet for nyutdannede](#) (Teknas arbeidsmarkedsundersøkelse 2025)

påvirke rekrutteringen til teknologiske og naturvitenskapelige utdanninger. Det vil svekke Norges evne til å møte framtidige kompetansebehov og gjennomføre nødvendige omstillinger.

Tekna mener at eventuelle tiltak bør støtte ordinær rekruttering og kompetansebygging. Løsningen er ikke å etablere nye omfattende tilskudds- og rapporteringsordninger.

Teknas kommentarer til forslagene:

1. *Stortinget ber regjeringen opprette 1 000 nye traineestillinger i statsforvaltningen, med særlig prioritet til nyutdannede innen teknologi, realfag og andre fag med dokumentert underskudd på inngangsstillinger i arbeidsmarkedet.*

Tekna støtter intensjonen bak forslaget. Traineestillinger kan bidra til å gi nyutdannede verdifull arbeidserfaring og senke terskelen inn i arbeidslivet. Dette er særlig viktig innen teknologi- og realfag, hvor samfunnet har et stort og langsiktig behov for kompetanse.

Tekna vil samtidig understreke at nyutdannede kandidater allerede er fullt kvalifiserte arbeidstakere. Eventuelle traineeordninger må derfor ha et tydelig lærings- og utviklingsinnhold, være tidsavgrensede og gi relevant kompetanse som styrker den enkeltes videre karriere.

Traineestillinger må komme i tillegg til ordinær rekruttering og ikke erstatte faste stillinger, eller brukes til å dekke permanente bemanningsbehov på mindre gunstige lønns- og arbeidsvilkår. Opprettelsen av nye stillinger må ikke gå på bekostning av lønns- og arbeidsvilkår for øvrige ansatte, kompetanseutvikling, eller ordinær rekruttering i virksomhetene.

Dersom ordningen innføres, mener Tekna at den bør finansieres med friske midler og utformes slik at den bidrar til langsiktig kompetansebygging og videre karrieremuligheter.

2. *Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at statlige virksomheter skal ha som mål at minst ti prosent av nyansettelsene er av nyutdannede.*

Tekna støtter ikke forslaget.

Tekna mener kvalifikasjonsprinsippet og virksomhetenes behov for riktig kompetanse fortsatt må ligge til grunn for ansettelser i staten. Tekna ser ikke at det er grunnlag for et behov for et generelt måltall for andelen nyutdannede i statlige virksomheter.

Det viktigste er at staten er i stand til å rekruttere og beholde den kompetansen som er nødvendig for å løse samfunnsoppdraget og levere tjenester av høy kvalitet. Staten må være en attraktiv og konkurransedyktig arbeidsgiver både for nyutdannede og erfarne medarbeidere. Etter Teknas syn bør virksomhetene derfor ha handlingsrom til å innrette rekrutteringen ut fra egne kompetansebehov, fremfor å styres av generelle måltall.

3. *Stortinget ber regjeringen på egnet måte sikre at offentlige anbud på konsulenttjenester med mer skal stille krav om at minimum ti prosent av oppdraget utføres av juniormedarbeidere eller nyutdannede medarbeidere, der det er relevant.*

Tekna støtter ikke forslaget.

Statlige virksomheter benytter ofte konsulenttenester når det er behov for spisskompetanse som virksomheten ikke besitter. Tekna mener det bør være opp til leverandøren å sette sammen prosjektteamet og vurdere hvordan oppdraget best kan bemannes innenfor rammene av kontrakten.

I stedet for å stille krav til andelen juniormedarbeidere i oppdrag, mener Tekna det er viktigere å undersøke om krav til erfaring i offentlige anskaffelser kan skape unødvendige barrierer for nyutdannede. Regjeringen bør derfor kartlegge i hvilken grad slike krav påvirker nyutdannedes muligheter til å få relevant arbeidserfaring.

4. *Stortinget ber regjeringen fjerne erfaringskrav som ikke er faglig begrunnet, fra statlige stillingsutlysninger, og innføre en regel om at krav til tidligere arbeidserfaring i statlige utlysninger skal begrunnes eksplisitt.*

Tekna støtter ikke forslaget.

Statlige virksomheter arbeider allerede i dag systematisk med å vurdere hvilke kompetanse- og erfaringskrav som er nødvendige for den enkelte stilling, og utformer utlysninger på bakgrunn av virksomhetens behov.

Tekna mener derfor at et generelt krav om særskilt begrunnelse for erfaringskrav vil skape mer administrasjon uten nødvendigvis å gi bedre rekruttering eller flere muligheter for nyutdannede. Det bør fortsatt være opp til den enkelte virksomhet å vurdere hvilken kompetanse og erfaring som er nødvendig for å løse oppgavene stillingen innebærer.

5. *Stortinget ber regjeringen innføre et gründerstipend for nyutdannede på tilsvarende vilkår som studielån fra Lånekassen, for å gjøre det mulig for flere å starte egen virksomhet etter fullført studieløp.*

Tekna støtter målet om å få flere nyutdannede til å etablere egne virksomheter, men mener det er behov for en grundigere analyse før man eventuelt går videre med lånebasert gründerstipend som virkemiddel. I stedet bør innsatsen rettes mot virkemidler som reduserer risikoen ved å starte bedrift og styrker tilgangen på kapital, kompetanse og veiledning i tidlig fase.

6. *Stortinget ber regjeringen gjøre arbeidslivsrelevans obligatorisk i alle studieprogram ved universiteter og høyskoler, ved at alle studenter i løpet av studiet møter arbeidslivet gjennom praksis, prosjektsamarbeid med næringsliv eller tilsvarende ordninger.*

Tekna viser til behandlingen av arbeidsrelevansmeldingen, hvor Stortinget understreket betydningen av økt kontakt mellom utdanning og arbeidsliv. Etter Teknas syn er det viktigste at studentene møter relevante problemstillinger fra arbeidslivet gjennom studiene, ikke at alle utdanninger pålegges de samme virkemidlene.²

Tekna mener at arbeidslivsrelevans kan oppnås på flere måter. Praksis er hensiktsmessig i noen utdanninger, men ikke nødvendigvis i alle. Prosjektsamarbeid, gjesteforelesninger,

² [Teknas innspill til Meld. St. 16 \(2020-2021\) Utdanning for omstilling. Økt arbeidsrelevans i høyere utdanning](#)

studentoppgaver, casearbeid og annen systematisk kontakt med arbeidslivet kan i mange tilfeller være like relevant.

Tekna mener derfor at målet bør være at alle studenter møter arbeidslivet gjennom studiene, men at utdanningsinstitusjonene må ha handlingsrom til å finne de løsningene som er best egnet for det enkelte fagområde. Samtidig må arbeidslivet ha kapasitet og insentiver til å bidra. Uten tilstrekkelig med praksisplasser og samarbeidsarenaer vil det være vanskelig å oppfylle ambisjonene i forslaget.

7. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om ulike modeller for redusert arbeidsgiveravgift for unge arbeidstakere, for eksempel en norsk versjon av den svenske ordningen, der arbeidsgiveravgiften reduseres med en tredjedel for den andelen av lønnen som er under 35 000 kroner per måned.*

Tekna har ikke tatt stilling til den konkrete modellen for redusert arbeidsgiveravgift. Generelt mener Tekna at tiltak for å få flere unge inn i arbeid bør være målrettede, ha dokumentert effekt og ikke bidra til unødvendig kompleksitet i blant annet skatte- og avgiftssystemet.

8. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne arbeidsgiveravgiften for ungdom under 16 år.*

Tekna har ingen særskilte merknader til forslaget.

9. *Stortinget ber regjeringen innføre en tilskuddsordning for sommerjobb for ungdom mellom 15 og 18 år med minimum 50 mill. kroner, og sikre at ordningen gjøres enkelt tilgjengelig for private og offentlige arbeidsgivere.*

Tekna har ingen særskilte merknader til forslaget.

10. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsmiljøloven § 14-12 slik at det generelle forbudet mot innleie fra bemanningsselskap oppheves.*

Tekna støtter ikke et forslag om å oppheve det generelle forbudet mot innleie fra bemanningsforetak. Samtidig er det viktig at regelverket er forståelig, forutsigbart og praktiseres likt. Tekna støtter den partssammensatte arbeidsgruppens enstemmige forslag om å utarbeide en veileder som tydeliggjør handlingsrommet for selvstendige oppdragsavtaler.³ Dette vil gjøre det enklere for både virksomheter og arbeidstakere å forstå og benytte det handlingsrommet som eksisterer innenfor dagens regelverk.

11. *Stortinget ber regjeringen øke lærlingtilskuddet for å sikre at flere unge fullfører fagbrev og går direkte over i arbeidslivet.*

Tekna har ingen særskilte merknader til forslaget.

12. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsmiljøloven § 11-3 andre ledd slik at flere ungdommer mellom 15 og 18 år har anledning til å arbeide frem til midnatt.*

³ [Teknas høringssvar: rapport om tilknytningsformer for selvstendige konsulenter og rådgivere](#)

Tekna støtter ikke forslaget. Arbeidsmiljøloven er en vernelov, og Tekna er generelt tilbakeholdne med endringer i sentrale vernebestemmelser uten et klart dokumentert behov.

13. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsmiljøloven § 10-8 fjerde ledd slik at det er mulig å jobbe mer enn tre søndager på rad.

Tekna støtter ikke forslaget. Arbeidsmiljøloven er en vernelov, og Tekna er generelt tilbakeholdne med endringer i sentrale vernebestemmelser uten et klart dokumentert behov.